

WIEM. CZUJĘ... POMAGAM!

EFEKT
DOMINA

POLSKA

SCENARIUSZ LEKCJI

**POLSKA: STOWARZYSZENIE
SOS WIOSKI DZIECIĘCE:**

JAK ODBUDOWAĆ RODZINĘ

Od czasów transformacji ustrojowej z 1989 roku Polska skutecznie poradziła sobie z wieloma wyzwaniami społecznymi i ekonomicznymi. Jednak jedną z nierozwiązanych kwestii pozostał problem sieroctwa i wykluczenia społecznego dzieci osieroconych. Szacuje się, że w 2001 roku pod nadzorem sądów pozostawało ponad 177 tysięcy dzieci, z czego ponad 30 tysięcy znajdowało się w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Wiele fundacji i organizacji działających na rzecz dzieci osieroconych jednoznacznie wskazuje, że w obecnej sytuacji głównym celem podejmowanych działań powinno być zapobieganie wykluczeniu społecznemu najmłodszych, a także praca na rzecz środowisk patologicznych, z których w znacznej mierze te dzieci pochodzą.

Nie zawsze jest tak, że rodzice nie żyją

Sieroctwo kojarzone jest zwykle ze stanem, w którym dziecko nie ma jednego lub obojga rodziców. Tymczasem definicja sieroctwa obejmuje także pojęcie sieroctwa społecznego, czyli stan, w którym znajduje się dziecko porzucone przez naturalnych rodziców, odebrane rodzicom na mocy nakazu sądowego, czy też takie, którego kontakt z rodzicami naturalnymi jest ograniczony lub zakazany z mocy prawa. Przeglądając się sytuacji dzieci osieroconych w Polsce, wyraźnie widać, że są możliwości, by ich warunki znacznie poprawić.

Koszmar wykluczenia społecznego

Po pierwsze, działania na rzecz dzieci osieroconych społecznie powinno zaczynać się w rodzinach zagrożonych takim problemem. W praktyce oznacza to m.in. pomoc dla rodzin ubogich, rodzin, w których stosowana jest przemoc oraz rodzin, w których występuje problem uzależnień. Po drugie, opieka nad dziećmi osieroconymi społecznie powinna zakładać przeciwdziałanie stygmatyzacji i wykluczeniu społecznemu takich dzieci. Wykluczenie społeczne to sytuacja, w której dana osoba nie może w pełni uczestniczyć w życiu społecznym. W Polsce jedną z grup najbardziej narażonych na marginalizację społeczną są dzieci i młodzież pochodzące ze środowisk zaniedbanych oraz wychowujące się poza rodziną (pamiętajmy: doświadczanie odrzucenia społecznego jest niezwykle bolesne i może powodować trwałą traumę uniemożliwiającą budowanie zdrowych relacji w dorosłym życiu). Po trzecie, działania na rzecz dzieci osieroconych to także kampanie społeczne zmierzające do obalania szkodliwych stereotypów na temat dzieci z domów dziecka czy rodzin zastępczych.

Więzi, których tak brakuje

Jedną z wielu organizacji działających w Polsce na rzecz walki z problemem sieroctwa społecznego jest Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce. Organizacja prowadzi wioski dziecięce, wspólnoty młodzieżowe, a także świetlice dla rodziców i dzieci. Kładzie nacisk na budowanie relacji społecznych, integrowanie dzieci osieroconych ze społeczeństwem, a także na wsparcie dla rodzin zagrożonych wystąpieniem problemu. Odbudowuje więzi, których brak legł u podstaw dramatu wielu polskich kilku- lub kilkunastoletków.

Rodzinne ciepło. Tylko ono może uczynić życie radosnym!

Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce uczy, jak pomagać dzieciom

Nowa rodzina, nowi koledzy. I zabawa, której dotąd brakowało

Zajęcia w świetlicy Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce

Wprowadzenie do scenariusza

„Najważniejsze jest, by gdzieś istniało to, czym się żyło: i zwyczaje, i święta rodzinne. I dom pełen wspomnień. Najważniejsze, by żyć dla powrotu”.

(Antoine de Saint-Exupéry)

Aby chcieć wracać, trzeba mieć do czego. Jednak przede wszystkim wraca się do kogoś – do kogoś ważnego. Niezależnie od tego, czy wyprawa trwała godzinę, dzień, tydzień, miesiąc czy dwa lata, wraca się do tych, którzy czekają: z herbatą, ciastem, obiadem, dobrym słowem, uwagą, zainteresowaniem, czasem, który chcą poświęcić powracającemu. Wraca się do rodziny. Rodzinę tworzą ludzie, którzy są sobie bliscy i dla siebie wzajemnie ważni, którzy się szanują i obdarzają uwagą. Rodzina to wartość, którą rzadko cenimy, bo po prostu zazwyczaj ją mamy, jest nasza własna, wszak mówią się: „nasza rodzina”, „moja rodzina”, jak by to było oczywiste. Oczywiście nie jest. Tworzenie rodziny wymaga codziennego wysiłku, nieustannej pracy, trudu i zaangażowania. Czasem trzeba ją zbudować na nowo, na przekór złym doświadczeniom i bolesnej historii osób, które już raz rodzinę utraciły i które się boją zaufać, otworzyć, spróbować. Podczas tej lekcji chcemy zaprosić nauczycieli i uczniów do rozmów na temat rodziny, którą tworzą ludzie bliscy sobie, choć niekoniecznie połączeni więzami krwi. Są to jednak ludzie dla siebie ważni i sobie potrzebni, a to jest fundament, na którym można świat budować od nowa.

Prof. Kinga Kuszak
Wydział Studiów Edukacyjnych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

Autorka:
Katarzyna Sadowska

Czas trwania
45 minut

TEMAT ZAJĘĆ:

Dom rodzinny tworzą ludzie

ZAGADNIENIA:

rodzina biologiczna, rodzina zastępcza, rodzina jako wartość, dobra atmosfera, współpraca domowników, organizacja życia rodzinnego, „zawodowi” rodzice

WARTOŚCI:

rodzina, bliskość, więź

CELE ZAJĘĆ:

PO LEKCJI UCZEŃ:

- ▶ potrafi sformułować refleksję nad rodziną jako istotną wartością w życiu człowieka;
- ▶ rozumie znaczenie współpracy domowników, właściwej organizacji życia rodzinnego i dobrych relacji pomiędzy osobami tworzącymi rodzinę;
- ▶ umie krótko scharakteryzować działalność Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce.

METODY I FORMY PRACY:

rozmowa, praca w grupach, analiza źródeł, drama (technika – stymulatory)

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

fragment reportażu „Kiedy śmieje się dziecko, śmieje się cały świat”, pudło z rekwizytami – stymulatorami (np. talerze, kubki, sztuczne, szczoteczki do zębów itd.)

Przebieg zajęć

Rozmowa

KTO TWORZY RODZINNY DOM?

Zapytaj uczniów, kto tworzy rodzinę. Kto ustala obowiązujące w niej zasady? Jakże one są? Czym jest dobra komunikacja w rodzinie? Dlaczego czasem pojawiają się w rodzinie konflikty?

Zapytaj też, czy wiedzą, jak państwo pomaga dzieciom, które nie mają rodzin lub też z jakich powodów nie mogą być w rodzinie wychowywane.

Film, rozmowa

BLISKOŚĆ W RODZINIE ZASTĘPCZEJ

Przybliż dzieciom terminy „rodzina zastępcza”, rodzina naturalna i zapoznaj je z działalnością Stowarzyszenia Wioski Dziecięce SOS. Następnie wyświetl fragment reportażu „Kiedy śmieje się dziecko, śmieje się cały świat”.

Po filmie zapytaj uczniów:

- Kto wchodzi w skład rodziny zastępczej?
- Który bohater filmu szczególnie przykuł ich uwagę? Dlaczego?
- Czy można powiedzieć, że mimo braku pokrewieństwa osoby przedstawione w reportażu tworzą rodzinę?
- Jak wygląda poranek w tej rodzinie?
- Jakie obowiązki mają poszczególni członkowie rodziny?

Zwróć uwagę na:

- obowiązki zastępczej matki;
- potrzeby wszystkich członków rodziny;
- znaczenie zaangażowania i wysiłku wszystkich członków rodziny w życie rodzinne;
- znaczenie organizacji życia rodzinnego.

Drama,
praca w grupie

PORANEK W RODZINIE

Podziel uczniów na trzy grupy. Poproś ich, aby wyobrazili sobie poranek w rodzinie. Niech podzielą się rolami: rolą rodziców, rolami starszego rodzeństwa, rolami młodszego rodzeństwa i wybiorą rekwizyty potrzebne do odegrania scenek.

Przedstaw następujące założenia:

- dom jest duży;
- mieszka w nim siedem osób;
- czworo dzieci chodzi do szkoły;
- dwoje najmłodszych dzieci pozostaje z zastępczą mamą w domu przez całą dobę.

Wprowadź uczniów w sytuację: Dzwoni budzik, godz. 6. Mama wstaje i idzie do kuchni, po niej wstają kolejno...

Zadania dla grup:

GRUPA 1: Przedstawcie scenę porannego wstawania mieszkańców domu oraz budzenia dzieci przez rodzica SOS. Wybierzcie potrzebne Wam do tego rekwizyty, zastanówcie się, jak się zachowują, co czują i jakie mają problemy poszczególni bohaterowie.

GRUPA 2: Przedstawcie scenę porannego wyboru ubrań oraz czynności toaletowych. Wybierzcie potrzebne Wam do tego rekwizyty, zastanówcie się, jak się zachowują, co czują i jakie mają problemy poszczególni bohaterowie.

GRUPA 3: Przedstawcie scenę przygotowania i jedzenia śniadania. Wybierzcie potrzebne Wam do tego rekwizyty, zastanówcie się, jak się zachowują, co czują i jakie mają problemy poszczególni bohaterowie. Omówcie przeprowadzone ćwiczenie.

Poproś uczniów o podzielenie się refleksjami dotyczącymi odegranej roli oraz ogólnie panującej atmosfery, potencjalnych konfliktów i sposobów ich rozwiązywania.

WARTO PAMIĘTAĆ, ŻE: Praca metodą dramy, techniką stymulatory, opiera się na wykorzystywaniu zestawu przedmiotów, które ułatwiają tworzenie historii. Kolejne fragmenty historii mogą być przedstawiane przez odrębne grupy uczniów i uczennic.

Podsumowanie

JAK DBAĆ O RODZINNE WIĘZI?

W ramach podsumowania zajęć wspólnie ustalcie, co pozytywnie wpływa na to, że w rodzinie, tej naturalnej, jak i zastępczej, panuje dobra atmosfera.